

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağının da direktörüdür.

Sıfır emisyonlu geleceğimiz

İklim güvenliği için mücadele eden, destek veren liseli çocuklar ödevlerini yaptılar. Şimdi sıra Trump ve Bolsonaro gibi politikacılara geldi. Bu gibi politikacılar da ya ödevlerini yapmalı ya da kenara çekilmeliler.

İnsanların sebebiyet verdiği iklim değişikliğine nasıl çözüm getirileceği nihayet net bir biçimde ortaya çıktı. Sıfır karbon enerji teknolojilerindeki ve sürdürülebilir gıda sistemlerindeki hızlı ilerlemeler sayesinde, dünya sera gazı emisyonlarını çok az maliyetlerle veya ilave herhangi bir maliyete katlanmaksızın, güvenlik ve sağlık bakımından tartışılmayacak faydalarıyla birlikte yaşadığımız yüzyılın yarısına kadar gerçekten sona erdirebilecek. Bu konuda başlıca engel atalet, bir başka deyimle eylemsizlik, politikacılar ağırlıklı olarak işin doğrusunu bilmemelerinden veya rüşvet almalarından olsa gerek, fosil yakıt sektörüne ve geleneksel tarıma yönelik tercih ve desteklerini sürdürüyor.

Küresel ısınma ve hava kirliliğinin sebebiyet verdiği devasa yük, ağırlıklı olarak fosil yakıtların, bir başka ifadeyle kömür, petrol ve gazların yakılmasından kaynaklanmaktadır. Çevresel tahribatın bir başka önemli kaynağı da ormanların yok edilmesi, aşırı gübre kullanımı ve çiftlik hayvanlarından yayılan metan gazı emisyonları dahil tarımsal faaliyetlerdir. Enerji sistemi, yoğun bir ölçüde kirlilik yaratan fosil yakıtlardan rüzgâr ve güneş enerjisi gibi temiz, sıfır-karbon enerji kaynaklarına, gıda sistemi ise yemlik tahıllardan ve çiftlik hayvanlarından daha sağlıklı ve besin değeri yüksek ürünlere doğru değişim göstermelidir.

Net sıfır emisyon hedefi

Yüzyılın ortası itibariyle net sıfır emisyon hedefine ulaşılması ve hemen ardından eski emisyon seviyelerine inilmesi, küresel ısınmanın, dünyamızın sanayi öncesi dönem ısıyla karşılaştırıldığında 1.5C° seviyesinde sınırlandırma hedefine erişilmesini büyük bir ihtimalle sağlayabilecektir. Küresel ısınma şu anki durum itibariyle ürkütücü bir şekilde 1.1C°'ye ulaşmış olup her on yıllık dönemde ise yaklaşık olarak 0.2 C° seviyesinde artmaktadır. Dünyamızın, en geç 2050 yılı itibariyle net sıfır emisyon seviyesi hedefinin gerçekleştirilmesi zorunluluğunun nedeni de işte budur. Temiz enerjiye yönelik dönüşüm, hava kirliliği nedeniyle her yıl yüz binlerce kişinin ölmesini engelleyebileceği gibi, sağlıklı ve çevresel olarak sürdürülebilir gıda rejimine doğru değişim ise her yıl yaklaşık on milyon kişinin ölmesini engelleyebilecektir. Güneş ve rüzgâr enerjisi maliyetlerinin yere çakılırcasına hızla düşmesi ve enerji depolanmasındaki önemli ilerlemeler sayesinde temiz enerjiye düşük maliyetlerle geçilebilmesi dünyanın tüm bölgelerinde mümkün hale gelmiştir. İletim ve depolanması da dahil yenilenebilir enerjinin toplam sistem maliyeti günümüz itibariyle fosil yakıtlarla aşağı yukarı eşit seviyededir. Dev (Süper Majör) kömür ve petrol şirketlerinin durmak bilmeyen lobicilik faaliyetlerinin ve yenilenebilir alternatifler ile ilgili planlama eksikliğinin bir sonucu olarak, fosil yakıtlar halen sübvansiyonlar vasıtasıyla yine devlet tarafından desteklenmekte ve kayırlmaktadır.

Atılması gereken en acil adım devlet yönetimlerinin ve iş çevrelerinin eğitilmesidir. Ulusal hükümetler, sera gazı emisyonlarının sona erdirilmesine yönelik mühendislik değerlendirmelerini hazırlamalıdır. İş çevreleri ve bankalar temiz ve güvenli enerji ve gıda sistemleri için teknolojik olarak zorlayıcı durumu acilen incelemelidir.

Buradaki kilit nitelikteki adım, başta rüzgâr ve güneş olmak üzere yenilenebilir kaynaklardan enerji üretiminde büyük ölçüde artış sağlanmasıdır. Otomobille ulaşım ve evlerin ısıtılması gibi alanlarda kullanılan bazı alt akım enerjiler doğrudan elektrikle çalışır hale getirilecektir. Sektördeki diğer alt akım enerji kullanıcıları, nakliye-taşımacılık, havacılık ve kamyon taşımacılığı yenilenebilir elektrik vasıtasıyla üretilen temiz yakıtlara güvenecektir.

Asya'da kömür santrali inşaatlarının aralıksız olarak sürdürülmesiyle birlikte Güneydoğu Asya, Afrika ve Brezilya'da ağaçların yok edilmesine ve ormanların tahrip edilmesine hiç aralık verilmeden devam edilmesi iklimimizi, havamızı ve beslenmemizi devasa bir biçimde ve tamamen gereksiz yere risk altına sokmaktadır. Diğer taraftan, Amerika Birleşik Devletleri'nde Trump yönetiminin, Amerika'nın çok büyük miktardaki yenilenebilir enerji potansiyeline rağmen fosil yakıtları desteklemesi de bu konudaki anlamsızlığı daha da artırmaktadır. Aynı şekilde, Brezilya'nın yeni popülist başkanı Jair Bolsonaro'nun yinelediği Amazon'daki ormanların tahrip edilmesine yol açan çağırısı da bu saçmalığı daha da artırmaktan başka bir anlam taşımamaktadır.

Öyleyse ne yapılması gerekiyor?

Şimdi atılması gerekli en acil adım devlet yönetimlerinin ve iş çevrelerinin eğitilmesidir. Ulusal hükümetler, ülkelerinin, sera gazı emisyonlarının yüzü yılın ortası itibarıyla sona erdirilmesine yönelik potansiyeline ilişkin teknik mühendislik değerlendirmelerini hazırlamalıdır. İş çevreleri ve bankalar temiz ve güvenli enerji ve gıda sistemleri için teknolojik olarak zorlayıcı durumu acilen incelemelidir. Bu konuda yapılmış önemli yeni bir çalışma, dünyanın her bölgesinin, enerji sisteminin dekarbonize edilebilmesini sağlayacak rüzgâr, güneş enerjisi ve su gücü potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. ABD, Kanada, Kuzey Avrupa ülkeleri ve Rusya gibi yüksek enlem bölgelerinde bulunan ülkeler, tropikal ülkelere göre rüzgârdan daha çok yararlanabilirler. Tüm ülkeler elektrikli araçlara geçebilir ve kamyonların, gemilerin, uçakların ve fabrikaların yeni sıfır karbon yakıtlar kullanmak suretiyle çalıştırılmalarını sağlayabilir. Bu enerji geçişi, fosil yakıt sektörlerinde yok olacak işlerden milyonlarca daha fazla sayıda yeni iş imkânı yaratacaktır.

ExxonMobil ve Chevron gibi yeni enerji geçişini kabul etmeyi reddeden şirketlerdeki hissedarlar bu geçişin sonunda ağır bedeller ödeyecektir. Halen süregiden fosil yakıt yatırımları ise gelecek

yıllarda değer kaybeden hatta yükümlülüğü altına girilen varlıklar haline dönüşecektir.

Emisyonlara sınırlamalar getirilmeli

Devlet yönetimleri ve kamu hizmet kuruluşlarına ait kurullar, tüm yeni enerji üretme kapasitelerinin sıfır karbon olmasını gerekli kılmalıdır. Eski fosil yakıt santralleri eskiyeceği ve nihayetinde faaliyetleri son bulacağı için bunlar rekabetçi esasa göre, örneğin açık artırma yoluyla yenilenebilir enerji ihaleleri vasıtasıyla, temiz enerji üretim tesisleriyle ikame edilmelidir. Özellikle Çin ve Hindistan, kendi ülkelerinde yeni kömür yakıtlı santrali inşa etmeye son vermeli ve Çin ve Japonya gibi sermaye ihraç eden ülkeler, Pakistan ve Filipinler gibi Asya'nın diğer ülkelerindeki yeni kömür yakıtlı santrallerin inşasını finanse etmeye son vermelidir.

Devlet yönetimleri emisyonlara sınırlamalar getirmeli ve limitler saptamalı ve özel sektör düşük maliyetli çözümler sunmak için rekabet etmelidir. Hatta maliyetleri daha da aşağıya çekebilmek için devlet yönetimleri ve iş çevreleri birlikte hareket ederek yeni araştırma ve geliştirme çalışma ve faaliyetlerini finanse etmelidir.

Arazi kullanımıyla ilgili hikâye de bundan hiç farklı değil. Bolsonaro, soya fasulyesi ekiminin yapılması ve büyükbaş hayvan çiftliklerinin kurulması için Amazon'da ormanların tahrip edilmesine ve ağaçların yok edilmesine izin vermek suretiyle Brezilya ekonomisini canlandırmayı gerçekten düşünüyorsa bu konuyu tekrar düşünüp, değerlendirmelidir. Böyle bir girişim Brezilya'yı dünyanın diğer ülkelerinden soyutlayabilir ve küresel ölçekte çok güçlü tüketici tepkisinin ortaya çıkması tehdidiyle karşı karşıya kalan büyük ölçekli alt akım (gıda hammaddelerini tüketilebilir gıda ürünü haline dönüştüren ve satışı sunan) gıda şirketlerini, Brezilya ürünlerini satın almaktan vazgeçmek zorunda bırakabilir.

Tüketici gıdaları ise başka bir yönde ilerlemektedir. Buradaki önemli haber, Burger King'in, Impossible Foods ile birlikte kurduğu yeni girişimin bitkisel bazlı burgerlere (bir nevi köfte) doğru yönelmesidir. İmkânsız burgerler aynen sığır burgeri gibi bir tat vermektedir, bununla birlikte akıllı kimya bitkisel bazlı içerik maddeleri kullanarak bir taraftan burger sevenlerin yediklerinden keyif almalarını ve tadını çıkarmalarını sağlarken diğer taraftan gezegenimizi korumaktadır.

Şimdi sıra Trump ve Bolsonaro gibi politikacılara geldi, bu gibi politikacılar da ya ödevlerini yapmalı ya da kenara çekilmeliler.